

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Kdor komu molče prepušča gospodarstvo, je zavezan iz dejanj pooblaščenčevih, ako ne dokaže, da je bilo tretjemu pogodniku znano kako drugačno pooblastilno razmerje. (§ 1017. o. d. z.)

Žena v Ameriki odsotnega gospodarja je iz njegovega gozda prodala 21 smrek za 88 K. Gospodar in lastnik gozda toži kupca in zahteva od njega za smreke 366 K, za škodo, pri posekanju na drugem drevju učinjeno, 15 K in za mezdo cenilcem 12 K, torej skupaj 393 K s prip. Tožbeni zahtevek utemeljuje s tem, da njegova žena ni imela od njega nikakega pooblastila in da smrek ni smela prodati. — Toženec ugovarja, da njemu ni bilo znano, da tožnikova žena ni imela pooblastila, oziroma dovoljenja prodati nekaj smrek. — Zaslišane priče, vprašane za okoliščnosti, iz katerih bi se dalo sklepati, ali je tožencu znano bilo, da njegova žena nima pravice ozir. dovoljenja do prodaje smrek, niso nikake take okoliščnosti potrdile, pač pa nasprotno, da je žena na moževem posestvu gospodarila. Žena je potrdila sama, zaslišana za pričo, da pri sklenitvi kupne pogodbe tožencu ni povedala, da nima pravice smrek prodati. Sodni zvedenci so cenili škodo v zmislu tožbenega zahtevka. Toženec je v trame izdelane smreke že zdavnaj prodal in razpečal.

Okr. sodišče v Velikih Laščah je z razsodbo od 6./10. 1908 C. I 115/8-3 odbilo tožbeni zahtevek.

Razlogi.

V zmislu §-a 329 o. d. z. sme poštene posestnik že iz razloga poštene posesti stvar, katero poseduje, brez odgovornosti po prosti volji rabiti, porabiti in tudi uničiti. On torej ni za to odgovoren, če jo je rabil bakor svojo lastnino. Po §-u 1295 o. d. z. se more terjati le povračilo zakriviljene škode, katero je storilec iz krivde povzročil. Po §-u 329 o. d. z. je domnevati poštenost posesti.

Dolžnost tožnika je bila torej, nepoštenost toženčevo dokazati; a nobena priča ni kake okoliščnosti potrdila, ki bi kazala na

nepošteno posest. Vsled tega torej ne more tožnik od toženca terjati nikake odškodnine, ampak ima kako odškodnino iskati edinole od svoje žene. —

Tožnik se je prizval zoper to razsodbo in jo izpodbija zaradi 1.) napačne pravne presoje, 2.) pomanjkljivega postopanja ter 3.) nepravilne ocene dokazov in stvarnega položaja. Prvi sodnik je dejanski stan presodil nepravilno, ker je svojo sodbo naslonil edino na določbo §§-ov 329 in 328 obč. drž. zak., češ, domnevati je poštenost posesti in pošten posestnik sme stvar porabiti kakor hoče. Nadaljnih določeb §-ov 367 in 368 obč. drž. zak. pa prvi sodnik ni prav nič vpošteval. Toženec je kupil tujo premično stvar, ker je dokazano, da je tožnik knjižni in faktični lastnik parcele in da je tožnikova žena s te tožencu prodala 21 smrek za 88 K. On bi moral dokazati, da je prišel v pošteno posest (§ 367 obč. drž. zak.). Toženec ni trdil, še manj pa dokazal, da je tožnik svoji ženi gospodarstvo izročil, ali ji dovoljenje dal, da sme iz gozda prodajati. Pa če bi bil on to tudi dokazal, bi moral smreke dati nazaj v zmislu §-a 368 o. d. z., ker je on, trgovec z lesom, iz očitvidno majhne cene mogel sklepati, da je posest nepoštena. Ker je toženec smreke že v trame in deske zdelal in razpečal, more tožnik zahtevati le odškodnino. Če bi se pa smatralo, da je smreke šteti k nepremičnini, potem pa mora toženec še tem bolj smreke dati nazaj, ker je moral iz zemljiške knjige videti, da je tožnik lastnik gozda. Ako bi bil toženec dokazal, da je bila tožnikova žena res pooblaščená za gospodarstvo, bi moral pa tudi dokazati, da je on kupčijo odobril ali si iz kupčije prisvojil kak dobiček. To se pa ni dokazalo, nasprotno je dokazano, da je tožnikova žena v toženčevi prodajalni jemala blago in ga porabila za svoje sorodnike.

Prizivatelj je dalje navajal, da je po pričevanju toženčeve matere dokazano, da je njegova žena prišla večkrat k tožencu, ki stanuje v isti vasi kakor tožnik in mu dejala, da mora nekaj smrek prodati, ker ji mož iz Amerike ničesar ne pošlje; da je po drugi priči dokazano, da ga je toženec prosil, naj takoj les žaga, da mu zato rad nekaj več plača, in slednjič, da je tretja priča potrdila, da je neki ponedeljek leta 1907 prišel k tožnikovi ženi na dom in ta je v pogovoru dejala, da se toženec boji kake prepovedi, ker mu je smreke na pol pod ceno prodala. Tudi

dejstvo, da toženec tožnikove žene ni vprašal, če je ona lastnica, ali če ima od moža dovoljenje v hosti sekati, je tako vpoštevati, da je toženec dobro vedel, da je tožnik lastnik gozda in da ima tožnikov sorodnik S. njegovo pooblastilo. — Pravilno ocenjujoč dokaze, bi bil moral tedaj prvi sodnik priti do prepričanja, da je toženec dobro vedel, da prizivateljeva žena ni lastnica gozda in tudi nima nikakega pooblastila, zlasti ne za prodajo glasečega se pooblastila po §-u 1008 o. d. z.

Prizivatelj je navajal dalje, da je na razpravi trdil, da svoji ženi ni prepustil gospodarstva, ampak ji le pustil stanovanje ter ji dovolil, da je na eni njivi za svoj preživetek kaj posadila, drugo pa je dal v najem; da ji ni dal pooblastila in ni dovolil kaj prodati, zlasti ne gozda sekati. Za te trditve je navedel tudi priče. Ker prvi sodnik tega dokaza ni dopustil, ostalo je postopanje pomanjkljivo. Sicer je pa postopanje tudi zaradi tega pomanjkljivo, ker prvi sodnik ni ne toženca, ne priče vprašal, kdaj in v katerem letnem času so se smreke sekale, ker je bilo to morda malo časa, predno je prizivatelj prišel domov.

Okrožno sodišče v Rudolfovem je z rabsodbo od 3./2. 1909, B c I 149/8—3 tožnikovemu prizivu ugodilo, prvosodno sodbu spremenilo ter rabsodilo po tožbenem zahtevku.

Razlogi.

Po določbah §-a 367 o. d. z. lastninska tožba ni dopustna, če posestnik premične stvari dokaže, da je kupil to premičnino na javni dražbi ali od obrtnika, ki mu je podeljena oblast, kupčevati s takimi stvarmi, ali pa proti odplačilu od osebe, kateri jo je tožnik sam za rabo, v hrambo ali zaupal v kakršnemkoli drugem namenu.

Toženec bi moral torej v tej pravdi dokazati, da je tožnik smreke, oziroma gozd ženi izročil ali zaupal. Tega dokaza pa toženec ni dognal. On je le zanikal, da bi bil vedel, da je dotični gozd tožnikova last, in trdi, da mu ni bilo znano, da je tožnikova žena sklenila kupčijo, ne da bi bila imela od tožnika za to dovoljenje ali pooblastilo.

§ 367 o. d. z. pa stavlja še nadaljni pogoj, da mora pridobitelj premične stvari imeti ob pridobitvi dobro vero, ker govori o poštemem posestniku. Zato pravi nadalje § 368 o. d. z.:

Ako se pa dokaže, da bi bil posestnik ali že iz narave pridobljene stvari, ali iz njene vidno prenizke cene, ali iz znanih osebnih lastnosti svojega prednika, ali iz njegovega obrta ali drugih okolščin za trdno sumiti mogel, da njegova posest ni poštena, mora kakor nepošten posestnik stvar prepustiti lastniku.

Tožnikova naloga je torej v le-tej pravdi, dokazati toženčevo nepoštenost. Ta dokaz je pa tožnik, ki ima v tem pogledu dokazno dolžnost, dognal.

Priča A. je namreč izpovedala, da je tožnikova žena prišla večkrat k tožencu, ki stanuje v isti vasi, kakor tožnik, in dejala, da mora nekaj smrek prodati, ker ji mož iz Amerike nič ne pošlje. Nadalje je priča B. potrdil, da je toženec njemu rekel, ko so krlje vozili na žago, da naj jih tako j na lege zloži, da jih ne bo treba še enkrat na žago valiti in da zaradi tega rad nekaj več plača. Naposled je priča C. izpovedal, da je prišel nek ponedeljek leta 1907 k tožnikovi sorodnici in da mu je ta v pogovoru rekla, da se toženec boji kake prepovedi, ker mu je tožnikova žena smreke na pol pod ceno prodala, in iz tega izhaja, da se je moral toženec že za časa kupčije zavedati o neprimerno nizki ceni smrek.

Končno so zapriseženi sodni cenilci soglasno izrekli mnenje, da so imele prodane smreke in sicer debela v gozdu vrednost 346 K, odpadki pa 20 K, dočim je toženec, kar je nesporno, le 88 K plačal za vse. Ni potreba, da bi moral biti toženec trgovec z lesom, da bi spoznal tako razliko v ceni. On je sam posestnik v isti vasi in mora ceno lesa poznati vsaj približno.

Z ozirom na navedene izpovedbe prič in zvedencev je trditi, da je imel toženec, oziroma je moral imeti sum, da bi bila tožnikova žena upravičena prodajati smreke, in je zato sklepati, da je ravnal v slabi veri, kupujoč smreke od tožnikove žene, in da je bil nepošten posestnik kupljenih smrek.

V zmislu §-a 368 o. d. z. mora tedaj, ker je nepošten posestnik, stvar odstopiti lastniku, ali pa mu, če je ne more več odstopiti, vso storjeno škodo povrniti (§ 1333 o. d. z.). To mora pa toženec storiti tudi, če bi se smatralo, da je smreke, ker so rasle v gozdu, ko jih je kupil, šteti k nepremičinam. Po tem nazoru bi bil moral toženec pogledati zemljiško knjigo in se prepričati, da je tožnik zemljiškoknjižni lastnik gozda. Sicer so pa smreke vsled separacije postale premična stvar (§ 295 o. d. z.).

Iz navedenih razlogov je razvidno, da je prvi sodnik stvar pravno napačno presodil in da je tudi izvršene dokaze, kolikor jih je sploh vpoštevati, napačno ocenil, odnosno ni iz njih izvajal potrebnih zaključkov.

Pripominja se še glede na prizivni razlog napačne ocene dokazov, da je prizivno sodišče prišlo na podlagi gori navedenih dokazil samo do drugega zaključka glede poštenosti toženčeve, negoli prvi sodnik, da je torej le njegovo logično sklepanje iz opravljenih dokazov različno od sklepanja prvega sodnika in da mu zato ni bilo treba v svrhu rešitve tega prizivnega razloga sprejemati novih dokazov ali jih ponavljati.

Prizivu je bilo torej ugoditi ne oziraje se na nadaljnji prizivni razlog pomanjkljivosti postopanja in spoznati po tožbenem zahtevku, ker je znesek povzročene škode dokazan po zvedencih. —

Vrhovno sodišče je z rzsodbo od 28./4. 1909 Rv VI 112/9 ugodilo toženčevi reviziji, spremenilo rzsodbo prizivnega sodišča in obnovilo rzsodbo prvega sodnika.

Razlogi.

Toženčevi reviziji ni odrekati upravičenosti. Prvi sodnik je ugotovil, da je tožnikova soproga, medtem ko je bil on drugič v Ameriki, gospodarila s posestvom. V tem je videti pooblastilo za opravo takih dejanj, ki ne presegajo rednega obrata v gospodarstvu, tudi če se je tožnikovi ženi le molče pustilo vodstvo gospodarstva. Tožnik pa ni trdil, da prodaja 21 dreves iz gozda presega redni obrat v gospodarstvu.

Le, ako bi bilo dokazano, da je bilo tožencu znano, da tožnikova žena ni bila upravičena k prodaji, ali pa, da je to lahko sklepal iz okolnosti, bilo bi ga, za nakup dreves odgovornega, obsoditi na odškodovanje. Po trditvi tožnikovi je toženec vedel, da gozd ni last tožnikove žene in da je tožnik pooblastil sorodnika S, naj nadzoruje njegovo domačijo. Ta trditev pa se ni dokazala, ker pravi S. sam, da je pooblastilo dobil l. 1893, ko je bil šel tožnik v Ameriko prvič, da se pa ob drugem tožnikovem bivanju v Ameriki ni brigal za gospodarstvo, temuč da je zemljišče upravljala tožnikova soproga. Ni torej niti ugotovljeno, da je bil S. ob drugi tožnikovi odsotnosti pooblaščen s prejšnjim pooblastilom, niti ni najmanjše okolnosti, kažoče, da

je toženec vedel o takem, sorodniku S. danem pooblastilu. Ako je bila tožnikova soproga molčé pooblašćena, tedaj toženec iz okolnosti, da je tožnik edini lastnik gozda, še ni mogel posneti, da tožnikova soproga ni upravićena prodajati iz gozda.

Tudi dejstva, iz katerih prizivno sodišće sklepa, da toženec ni bil v dobri veri, niso taka, da bi izkazala nepoštenost. Takega sklepanja ne opravićuje niti izjava tožnikove žene, da mora prodati nekaj smrek, ker ji mož iz Amerike nič ne pošlje, niti toženćeva prošnja žagarju, da naj posekana, torej po tožencu že prevzeta drevesa hitro sežaga; te okolnosti so brez pomena. Iz izpovedi tožnikove sorodnice nasproti prići C., da se toženec boji prepovedi, pa ni posneti, kako je ona prišla do tega sklepa, kajti sama je izjavila, da o tem ne more ničesar povedati.

Kar se tiće nenavadno nizke cene, kakršno ugotavlja prizivno sodišće, so res zvedenci vrednost dreves v gozdu postavili na 366 K, toženec pa je tožnikovi ženi plaćal samo 88 K. Toda iz tega in tudi, če ima nepristranska prića V. ceno za primerno, torej ne za nenavadno nizko, ni nikakor sklepati, da je moral toženec vsled tega sumiti, da tožnikova žena ni upravićena k prodaji, ker ni imel povoda dvomiti, da je molčé upravićena k takim prodajam, kajti gospodarila je na soprogovem zemljišču in povedala mu ni, da nima te pravice, ter ničesar mu ni bilo znanega o tem, da je bil postavljen drug gospodar.

Tožencu torej ni pripisavati nepoštenosti o vprašanju, je li bila tožnikova žena upravićena k prodaji.

Prodajo tožencu je imeti za veljavno in ni je izpodbijati iz razloga nepoštene pridobitve, oziroma toženca iz tega razloga ni moći siliti na povraćilo ali odšćkodovanje, ker je tožnikova soproga ob odsotnosti sprogovi gospodarila in se tožencu ni naznanila kaka utesnitev tega gospodarjenja, da vsled prepovedi iz gozda ne sme prodajati, kar spada tudi v gospodarjenje; tudi ni dokazano, da take prodaje presegajo navadni obseg gospodarstva in torej tudi v zmislu §-a 1017 o. d. z. nimajo vpliva na pravice tretjih oseb. Reviziji je torej bilo ustreći iz razloga napaćne pravne presoje.

— č.

b) Nedostajanja pasivne legitimacije ni upoštevati uradoma, marveč se mora izrecno ugovarjati; ni zadosti, ako se pri ugovorih zoper menični plačilni nalog v splošnem trdi, da nedostaje pasivne legitimacije toženčeve, ker je bila menica podpisana po njegovem pooblaščenju, to pa brez dostavka, kažočega na pooblastilo. (Zak. od 19. junija 1872 št. 88 drž. zak.)

Tožnica, okrajna posojilnica v S. G. je predlagala, da naj se izda menični plačilni nalog zoper župnijo Sv. M. pri S. G. na podlagi te-le menice: »S. G., dne 20. avgusta 1908. Za 1100 K. — Dne 20. novembra 1908 plačamo proti tej sola-menici na ukaz okrajne posojilnice v S. G. vsoto entisoč sto kron. Vrednost sprejeli in jo stavimo na račun po poročilu.

Na cerkveni konkurenčni odbor v
Sv. M. pri S. G., zastopan po načel-
niku Valentinu M. in po odborovih
članih Jakobu P. in Jožefu R.

Jožef R. m. p.
Jakob P. m. p.
Valentin M. m. p.

(Na hrbtu): Okrajna posojilnica v Sl. G. I. P. m. p., A. St. m. p.«

Okrožno sodišče v C. je predlogu ugodilo in izdalo menični plačilni nalog zoper »župnijo Sv. M. pri S. G., zastopano po cerkvenem konkurenčnem odboru Sv. M., odnosno točasnem načelniku Juriju Š. v D.«

Cerkveni konkurenčni odbor Sv. M. je vložil ugovore. V pravdi se je ugotovilo, da je istinito Jurij Š. načelnik cerkvenega konkurenčnega odbora; da pa od onih, ki so podpisali menico, od zadnje volitve dne 29. maja 1908 niti eden ni več v odboru, pač pa da sta bila Valentin M. v prejšnjem odboru načelnik, Jakob P. pa član, dočim Jožef R. sploh nikdar ni bil v tem odboru.

Okrožno sodišče je razsodilo, da ostane menični plačilni nalog v moči.

Višje deželno sodišče v G. je priziv župnije Sv. M. zavrnilo v bistvu iz naslednjih razlogov:

Pri odločbi glede ugovorov zoper menično plačilni nalog upoštevati je le tiste ugovore, ki so se vložili tekom treh dni po dostavitvi, in tudi te le toliko, kolikor so se resnično uveljavili. Tožnica je le dvoje ugovarjala v navedenem roku.

Prvi ugovor, češ župnija ni pravni subjekt in nima menične sposobnosti, je bil že od prvega sodišča izpodbit. V teoriji in

judikaturi je splošno priznano, da so župnije samostojni pravni subjekti, akoravno se še ni izdal nikak zakon v izvršitev predpisov §-ov 35 do 37 zakona od 7. majnika 1874 št. 50 drž. zak., in da se morejo menično-pravno obvezati po svojih zastopnikih, na Štajerskem po cerkvenih konkurenčnih odborih, sestavljenih v zmislu zadevnih zakonov od l. 1864 in 1866.

Drugi ugovor se uveljavlja radi nedostajanja pasivne legitimacije cerkvenega konkurenčnega odbora, odnosno Jurija Š., sedanjega načelnika le zaradi tega, ker Jurij Š. menice ni podpisal, in pridejo zbok tega le podpisalci menice Jožef K., Jakob P. in Valentin M. kakor dolžniki v pošteve.

Pa tudi ta ugovor ni utemeljen.

Sicer je res, da je bil novi konkurenčni odbor župnije Sv. M. pri S. G. in njega načelnik že 27. in 29. majnika 1908 izvoljen, ali poslovati je pričel radi tega, ker se je s prva branil, prevzeti posle od prejšnjega odbora, šele 12. septembra 1908. Do tedaj je mogel in smel vzlic novi volitvi le prejšnji odbor s svojim načelnikom Valentinom M., kakor zastopnik župnije posle pravoveljavno voditi, torej tudi dne 20. avgusta 1908, ko je bila menica izdana. Nič ne de, da je načelnik Valentin M. le z odborovim članom Jakobom P. in z nečlanom menico podpisal. Kakor je prvo sodišče neizpodbitno ugotovilo, je konkurenčni odbor že preje popolnoma pravilno sklenil, da se najme pri okrajni posojilnici v S. G. menično posojilo, torej je bila izdaja menice le izvršitev tega sklepa ter je podpis menice po načelniku in enem odborniku tembolj zadostoval, ko se je z menico od 20. avgusta 1908 le rok za že prej sklenjeni in najeti, pa ne še popolnoma odplačani dolg podaljšal. Za izdajo menice torej kakega novega sklepa niti trebalo ni. Temu tudi ne nasprotuje § 49 obč. reda za Štajersko od 2. majnika 1864 št. 5 dež. zak.; kajti opustitev sopodpisa po dveh odbornikih ne uniči pravoveljavnosti pravnega posla, ki ga krije že prej pravilno storjen odborov sklep. To, da je okrajna posojilnica zahtevala tri podpise na menici, nikakor ne opravičuje trditve toženke, da so vsi trije »ad personam« podpisali, kajti menica je naslovljena na konkurenčni odbor Sv. M., zastopan po teh treh podpisalcih.

Kak ugovor iz meničnega prava, in sicer iz člena 95 meničnega reda in iz zakona od 19. junija 1872 št. 88 drž. zak. pa

se ni uveljavljal. Torej se ni moči ozirati na trditev, da pridejo le podpisalci vtožene menice kakor dolžniki iz svojega podpisa v poštev.

Vrhovno sodišče je revizijo zoper razsodbo prizivnega sodišča zavrnilo (16. junija 1909 o. št. Rv. VI. 253/9).

Razlogi.

Toženka je ugovarjala zoper menični plačilni nalog 1.) župnija ni nikaka pravna oseba in konkurenčni odbor ne njen zastopnik, 2.) Jurij Š., ki je sedanji načelnik konkurenčnega odbora, ni menice podpisal, torej pridejo le trije podpisi menice v poštev ter konkurenčni odbor, odnosno Jurij Š. ni pasivno legitimovan.

Prvi ugovor se s pravnimi pomočki ni več vzdržaval. Drugega ugovora pa ni moči tolmačiti tako, da se je izpodbijala pasivna legitimacija tožene župnije, ampak le tako, da konkurenčni odbor, ki pa sploh ni obsojen, ker se glasi plačilni nalog na župnijo, radi tega ni legitimovan, ker sedanji načelnik menice ni podpisal, odnosno ker podpisalci menice niso bili upravičeni, v imenu konkurenčnega odbora kakor zastopniki župnije menico izdati.

Da pa se plačilnega naloga ne bi smelo izdati, ker župnija ni v menici imenovana, to se ni ugovarjalo. Ta ugovor bi se bil pa moral izrecno navesti in sicer že zaradi tega, ker konkurenčni odbor ni nikaka samostojna oseba, ampak le fungira kakor zastopnik župnije in se že zaradi tega ne more sam zase, ampak le za župnijo zavezati. Vtožena menica se tudi ne glasi na podpisalce M., P. in R., ampak na cerkveni konkurenčni odbor, zastopan po imenovanih odbornikih. Osobito se tudi ni ugovarjalo, da se njih podpis ni izvršil s pristavkom, ki bi kazal na pooblastilo (zak. od 19. junija 1872 št. 88 drž. zak.).

Ker pa je moči le pravočasno uveljavljene ugovore po §-ih 552, 557 c. pr. r. upoštevati, se prizivno sodišče po pravici na označeni ugovor ni oziralo. Nazor revizije, da je nedostajanje pasivne legitimacije uradoma upoštevati, ni po zakonu; le na nedostajanje pravdne zmožnosti, zakonitega zastopstva in pooblastila za pravdanje se je po §-u 6 c. pr. r. uradoma ozirati. Nedostajanje pasivne legitimacije treba ugovarjati in dokazati; tej zahtevi pa ne zadošča splošna trditev, da nedostaje pasivne legitimacije.

Kolikor se je pa nedostajanje v resnici ugovarjalo, sta spodnji inštanci ugovore pretehtali. Ugotovilo se je, da je za časa izdaje menice prejšnji konkurenčni odbor po Valentinu M. posle naprej vodil, ker jih novi še ni sprejel, in da je bil Jakob P. takrat odbornik. Ugotovilo se je, da menica ni zadevala nikaškega novega dolga, da je bila namreč le prolongacijska menica za menico, ki je takrat zapala bila in ki je bila na podlagi pravnega odboroškega sklepa izdana. Tako pa je tudi opravičena trditev, da sta Valentin M. in odbornik Jakob P. imela pravico podpisati menico imenom konkurenčnega odbora, ki zastopa župnijo, in da podpis načelnika in enega odbornika po §-u 49 obč. reda zadostuje.

Ker formalni nedostatek meničnih podpisov ni bil izrecno ugovarjan, smatrati je za dovolj dokazano, da so bili podpisalci upravičeni podpisati se imenom konkurenčnega odbora, zastopajočega župnijo.

Na § 503 št. 3 in 4 c. pr. r. se opirajoča revizija torej ni utemeljena in jo je zavriniti.

Dr. M. D.

c) Pomen zemljiškoknjižne (ne: katastralne) mape za lastninske pravde. Varstvo zaupanja v zemljiško knjigo je odreči tedaj, kadar se ob navadni pazljivosti lahko opazi razlika med knjižnim in dejanskim stanjem (§ 1500 o. d. z.). O priposestovanju po §-u 1467 o. d. z.

Tožnik Maks F. je lastnik parcele št. 819/2 k. o. Želeče, ki meji na toženčevo parcelo št. 818 k. o. Želeče. Kupil jo je s pogodbo z dne 30. junija 1903 od Helene Ž. z vsemi tistimi pravicami in dolžnostmi, s katerimi je ona vse dosedaj sama uživala in posedovala, ali pravico imela uživati in posedovati. Mera te parcele znaša po kupni pogodbi 1602 kvadratna sežnja in kupnina je bila z ozirom na to določena z zneskom 2503 K.

Tožnik trdi, da je kupil parcelo v dobri veri na katastralno mapo, da pri sklepanju pogodbe ni bilo prav nič govora o uživanju in da se je kupna pogodba napravila le na podlagi katastralne mape in katastrskih podatkov... Ker je meja med obema parcelama postala negotova, je poklical tožnik c. kr. evi-

denčnega zemljemerca in ga naprosil, da mu je na podlagi katastralne mape na licu mesta določil mejo njegove parcele št. 819/2. Tožnik je označil to po zemljemercu določeno mejo z mejniki, katere je pa moral odstraniti, potem ko ga je toženec tožil zaradi motenja posesti.

Toženec je trdil, da je meja med obema parcelama katastralna meja, ki se pozna v naravi po skali, katero je lomil tožnikove prednice sin Lorenc Ž. Do te mejne črte so pa toženčevi predniki in toženec sam uživali parcelo št. 818 mirno, javno in nepretrgano več kakor 30 let s tem, da so do te meje kosili, drevje obsekavali, listje grabili in kamenje lomili. Zanikuje tudi dobro vero tožnikovo na katastralno mapo ob času sklepanja kupne pogodbe, ker je posestna prednica tožniku kazala, do kam je uživala navedeno parcelo, in parcele ni prodala po katastralni mapi, marveč po uživanju. Tožnik sam se je baje doslej te meje držal in pretendira drugo mejo šele, odkar mu je geometer parcelo izmeril.

Po pričah se je dognalo, da je toženec res užival svojo parcelo nad 30 let mirno, javno in nepretrgano do od njega pokazane meje. Glede načina sklepanja pogodbe je izpovedala posestna prednica tožnikova Helena Ž., da je bila s tožnikom pred sklepom pogodbe na licu mesta, kjer so se dogovorili za ceno, po kateri je prodala svojo parcelo. Takrat ni kazala meje, pač pa je to menda storila dva dni kasneje, ko sta prišla na Stražo Jakob P. in zemljemerec, ne ve pa, če je bil pri tem navzočen tudi tožnik. O tej drugi priliki pa je rekla, da proda parcelo po uživanju. Kupnina se je določila po sežnjih in sicer po različnih cenah na spodnjem in na zgornjem delu parcele. Priča Henrik H. pravi, da je l. 1903 ob navzočnosti tožnika in Helene Ž. delil parcelo št. 819 k. o. Želeče. Takrat je pa le dognal mejno črto med prodanim delom št. 819/2 in neodprodanim delom št. 819/3 te parcele, ne pa katastralne meje med parcelama 818 in 819, ki takrat sploh ni prišla v pošttev. On se ne spominja, da bi kazala Helena Ž. to mejo, ali da bi se bilo sploh govorilo o sosednji parceli. Priča je potem doma na podlagi izmere in na podlagi katastralne mape dognal površinsko mero parcel št. 819/2 in 819/3. Pri parceli št. 819/2 je napravil na zahtevanje strank še bonitetno delitev, ker je en del parcele bil kupljen za ceno

1 K 30 h kvadr. seženj, drugi del pa za ceno 2 K kvadr. seženj. Če bi se mu bila takrat pokazala kaka druga meja, kakor katastralna, posebno meja po užitku med parcelama št. 818 in št. 819, bi jo bil gotovo dognal in jo vzel za podlago pri izračunanju površine.

Po zvedencu se je dognalo, da znaša ploskev med tožnikom in tožencem spornega sveta 71 kvadr. sežnjev ali 257 kvadr. metrov.

C. kr. okrajno sodišče v Radovljici je s sodbo z dne 9. marca 1909 C 194/8-12 ugodilo tožbenemu zahtevku, da je toženec dolžan pripoznati, da je tožnik lastnik parcele št. 819/2 k. o. Želeče v njenem polnem katastralnem obsegu in da je katastralna meja v spornem delu te parcele meja, ki je označena v priloženem narisu s črkami 11-D-A-C.

V razlogih navaja:

Razsodba se opira na določilo §-a 1467 o. d. z., glasom katerega priposestuje tist, ki je vknjižen za lastnika nepremičnine v zemljiški knjigi, vse pravice do te nepremičnine po preteku 3 let in sicer od dneva računjeno, ko je bila listina vknjižena. § 1467 pravi tudi izrecno, da je o mejah priposestovanja soditi po meri vknjižene posesti.

V le-tej zadevi sta se — kakor izhaja iz javne zemljiške knjige in prečitane kupne pogodbe — temeljem kupne pogodbe z dne 30. junija 1903 vsled tusodnega sklepa z dne 20. julija 1903 oprav. št. 1101 pripisali parceli št. 819/2 in 819/3 k. o. Želeče k zemljišču tožnika vlož. št. 15 k. o. Želeče in je torej tožnik od dne 20. julija 1903 vknjižen za lastnika teh dveh parcel.

Posest njegova je zakonita in pristna, kajti pridobil jo je na podlagi kupne pogodbe in se ni vsilil v njo »vi, clam vel praecario«. Posest njegova je pa dalje tudi poštena. Temu je sicer toženec oporekal, trdeč, da tožnik parcele ni kupil, nanašaje se na katastralno mapo, marveč po uživanju. Dokazovanje pa tega ni podalo. Helena Ž. je sicer pričala, da je, ko je bila radi prodaje navedenih parcel drugič na licu mesta, pripomnila, da proda po uživanju in da je takrat pokazala tudi mejo, do katere je uživala parcele; izpovedala pa je tudi, da ne ve, če je bil pri tej priliki navzočen tudi tožnik. To bi pa bilo vsekakor potreba, če bi se hotelo dokazati tožniku kako nepoštenost. Sploh pa sodišče na izpovedbo priče Helene Ž. ni moglo polagati posebne važnosti,

kajti izkazalo se je, da pričevanje Helene Ž. ni popolnoma zanesljivo. Priča Ž. je namreč trdila, da je bila na licu mesta s tožnikom in Josipom B. in da je potem kazala mejo vpričo Jakoba P. Ne eno, ne drugo ni resnično; kajti priči Josip B. in Jakob P. pravita, da nista bila nikoli s Heleno Ž. na licu mesta. Zadeva se je pa v tem oziru popolnoma pojasnila po zaslišanju prič Mihe J. in Henrika H. Prvi je bil poleg, ko sta se tožnik in Helena Ž. na njenem domu prvotno domenila radi prodaje. Ta priča potrdi, da se je kupnina določila po sežnjih, kar prizna sicer tudi Helena Ž., in da sta se stranki dogovorili, da bo zemljemerec odmeril svet. To se je tudi v resnici zgodilo, kajti Henrik H. spričuje, da je on meril svet ob navzočnosti obeh strank. Ta priča pa tudi potrdi, da se takrat o sporni meji sploh ni govorilo, da Helena Ž. ni dejala, da proda le po uživanju in da je določil površinsko mero prodanih parcel 819/2 in 819/3 na podlagi izmere na licu mesta in na podlagi katastralne mape. Na podstavi njegovega narisa in njegovih podatkov se je sestavila potem kupna pogodba. Iz vsega tega torej izhaja, da se je napravila kupna pogodba na podlagi katastralne mape in katastralne meje.

Tožnik je stopil torej v posest parcele št. 819/2 k. o. Želeče v dobri veri na katastralno mapo. Dani so vsi pogoji za priposestvanje v zmislu §-a 1467 o. d. z. in je sedaj le drugo vprašanje, v katerem obsegu je tožnik priposestvoval parcelo št. 819/2.

Sodišče je mnenja, da je tožnik priposestvoval to parcelo v polnem njenem katastralnem obsegu.

Kakor že dognano, je pridobil parcelo v dobri veri na zemljiško knjigo in na katastralno mapo in zamore torej v le-tem slučaju biti merodajna pač le katastralna mapa glede mere. Uvaževati je pri tem, da je katastralna mapa služila za podlago ob napravi zemljiške knjige in da nam da katastralna mapa sploh pojasnila glede lege in obsega posameznih parcel. S katastralno mapo se strinjajoča zemljiška knjiga je torej nedvomno sestavina zemljiške knjige, kar se je izreklo tudi z odlokom justičnega min. z dne 11. aprila 1878. Mapa tako služi v dokaz obsega in meje posameznih parcel, seveda le toliko, kolikor ni dognano, da mapa očitvidno nasprotuje naravi. Kolikor torej to ni dokazano, služi nedvomno v dokaz meje posameznih parcel.

(V tem zmislu tudi razsodba najvišjega sodišča z dne 19. decembra 1888 št. 12.157, z dne 7. maja 1889 št. 2857, z dne 20. decembra 1893 št. 14.470, z dne 30. maja 1895 št. 6381 in z dne 9. maja 1899 št. 6425; nasprotno sicer razsodba z dne 15. septembra 1908 R 312/8.) Posebno pa mora služiti mapa v dokaz meje v le-tej zadevi, ko je vendar dokazano, da se je ob napravi kupne pogodbe oziralo na katastralno mapo, da se je površina prodanih parcel določila na podlagi mape in da je kupnina bila določena po meri (po sežnjih), torej tudi na podlagi mape.

Ne more biti torej dvoma, da se je vsaj v le-tej zadevi ozirati na mapo, ko sta stranki pri sklenitvi pogodbe sami to storili, in je imeti pač dognanim, da je tožnik priposestvoval parcelo št. 819/2 k. o. Želeče v nje polnem katastralnem obsegu.

Ker je bila katastralna meja v spornem delu dognana po zvedencu in ker se strinja ta meja z mejo, zahtevano v popravljenem tožbenem zahtevku, bilo je tožbenemu zahtevku ugoditi v polnem obsegu.

Vsled toženčevega priziva je deželno sodišče v Ljubljani z razsodbo z dne 11. maja 1909 Bc III 58/9-4 toženčevemu prizivu ugodilo in tožbeni zahtevek zavrnilo iz teh-le razlogov:

Naziranje prvega sodnika, da je tukaj uporabiti določbo §-a 1467 obč. dr. zak., je pravnopomotna. Ta § razpravlja o takoiimenovanem tabularnem priposestvovanju in ima za pogoj materialno pomanjkljivi vpis lastnika, ki se je vknjižil v dobri veri, akoravno je manjkala njegovemu predniku lastninska pravica. Ta pravni nedostatek nadomestuje doba triletne vknjižbe v javnih knjigah. Po preteku te dobe in na podstavi takega vpisa pridobi vpisanec originarno lastnino. V današnjem slučaju pa z ozirom na izvirno kupno pogodbo z dne 30. junija 1903 in na to, da se obe stranki sklicujeta na Heleno Ž. kakor lastnico parcele št. 819/2, o takem neveljavnem vpisu ne more biti govora.

Le-ta tožba je po vsebini in zahtevku lastninska tožba v zmislu §-a 366 o. d. z. Tožnik mora torej po §-u 366 dokazati, da je sporni svet, katerega poseduje po obojestranskih navedbah toženec, njegova lastnina. V to svrho mora dognati pravni naslov in način pridobitve (§ 380 o. d. z.). Predložena kupna pogodba

z dne 30. junija 1903, na kateri je zemljiškoknjižni pripis parcele št. 819/2 k tožnikovemu zemljišču vlož. št. 15 k. o. Želeče uradno potrjen (§ 431 o. d. z.) in na katero se tožnik sklicuje, pač dokazuje, da je tožnik v resnici pridobil parcelo št. 819/2 v last; več pa ne pove, zlasti ne, da jo je pridobil v nje polnem katastralnem obsegu do meje, označene s črto 11 A-D narisa pod C 194/8-3. Da bi to zadnje dokazal, sklicuje se tožnik na katastralno mapo, češ, da je v dobri veri na to pridobil navedeno parcelo v polnem katastralnem obsegu 5592 m². Dobra vera v zemljiško knjigo, oziroma v mapo, ščiti sicer tožnika toliko, da je res pridobil parcelo št. 819/2, nikakor pa ne tudi v tem, da jo je pridobil v obsegu mape.

Mapa ne dokazuje lastnine. Ustanovljena je v svrhu obdajenja. Ni zakona, po katerem bi vrisovanje v mapo bilo odločilnega pomena za knjižno pridobitev, odnosno za obseg take pravne pridobitve. Zakoni z dne 25. maja 1874 št. 52 dež. zak. § 19 št. 1, dalje § 10 zakona od 23. maja 1883 št. 83 drž. zak. določajo, da se mora mapa popravljati po dejanskih razmerah. Načela zemljiškoknjižnega prava so odločilna pač za vprašanje, se je li pridobila kaka v imovinskem listu vpisana parcela; daljno vprašanje, katero površino ima ta parcela, pa ni pravno, ampak dejansko vprašanje.

V tem slučaju mapa tem manj dokazuje, ker se, kakor je zvedenec Jan R. dognal, ne strinja z dejanskim uživanjem nobene stranke, marveč se od tega znatno razlikuje. Na drugi strani pa je toženec dokazal, da je ves sporni svet priposestvoval, kajti priče Helena S., Ivan in Marija M., Marija R., Matevž Š., Matija H., Lorenc in Helena Ž. so potrdile, da so toženec in njegovi posestni predniki uživali sporni svet nad 30 let, mirno, očitno in nepretrgano do zadnjega časa (§ 1460 o. d. z.).

Na dobro vero v mapo se tožnik tudi z ozirom na vsebino kupne pogodbe ne more sklicevati, ki pravi, da proda Helena Ž. parcelo št. 819/2 tožniku z vsemi tistimi pravicami, s katerimi je ona vse do sedaj sama uživala in posedovala, ali uživati in posedovati pravico imela. Že z ozirom na to določbo bi moral tožnik zahtevati od Helene Ž., da mu pravilno izroči posest in pokaže, do kam je ona prodani svet uživala; za to je imel posebno takrat priliko, ko je priča Henrik H. vpričo tožnika in

Helene Ž. delil parcelo št. 819 na licu mesta. Ker tega ni storil, je opustil potrebno pazljivost. Radi tega se tudi na to ne more opirati, da je v kupni pogodbi napisana mera kupljenega sveta 1602 kvadr. sežnja, tem manj, ker je geometer Henrik H. to število izračunal naknadno sam doma na podstavi katastralne mape, ki ne dokazuje lastnine glede površine.

Tožnik torej ni dokazal svoje lastninske pravice do spornega sveta, pač pa toženec. V tem pogledu je prvi sodnik zadevo pravnopomotno presodil.

Prizivu je torej bilo ugoditi in izpremenivši izpodbijano sodbo tožbeni zahtevek zavriniti.

Revizijo tožnikovo je c. kr. najvišje sodišče z razsodbo z dne 7. julija 1909 Rv. 283/9 zavrnilo iz razlogov:

Revizija smatra, da je pravno naziranje, na katerem temelji prizivna razsodba, toliko nepravilno, kolikor je tožnik parcelo št. 819/2 pridobil v onem obsegu in v onih mejah, ki so razvidne iz narisu v zemljiškoknjižni mapi, ker temelji tožnikova pridobitev v zaupanju na zemljiško knjigo.

Revizija ima toliko prav, kolikor zagovarja nazor, da ima lahko zemljiškoknjižna mapa, kakor oni del zemljiške knjige, ki je namenjen predočevati lego parcele, pri vprašanju, kakšna mora biti v naravi parcela, da se bo skladala z narisom v mapi, odločilen pomen, nima pa prav, če misli, da je v tožbenem zahtevku izražena pravica tožnika zaradi tega utemeljena, ker se sklada v tožbenem zahtevku zahtevana meja z narisom zemljiškoknjižne mape.

Tožnik namreč sploh nima pravice, sklicevati se na zaupanje v zemljiško knjigo, predvsem, ker zemljišča ni pridobil v zaupanju na zemljiškoknjižno stanje, in ker je izgubil varstvo zemljiške knjige po veliki nemarnosti.

V prvem oziru zadostuje omeniti, da je tožnik v postopanju na prvi inštanci sam navajal, da je sklenil kupno pogodbo temeljem katastralne mape in da je zemljišče pridobil v zaupanju na katastralno mapo. Katastralna in zemljiškoknjižna mapa pa nista eno in isto in nista istovetna pojma, nego sta različni po namenu in svrhi ter različni glede zakonitih naredeb o njih razvidnosti, popravi in nadzorovanju.

Če se prehaja v prizivnem postopanju na zemljiškoknjižno mapo, je to novo dejstvo, ki se prej ni navajalo in kakor novost po zmislu §-a 482 in 513 c. pr. r. tudi ne sme biti upoštevano.

Pa tudi drugonavedena pomanjkljivost ovira sklicevanje na zaupanje v zemljiško knjigo, ki obstaja v domnevi, da je to materialna istina, kar kaže zemljiška knjiga. Zaupanja v zemljiško knjigo torej ni tam, kjer je iz okolščin možno razvideti nepravilnost zemljiškoknjižnega stanu. Varstvo zaupanja v zemljiško knjigo je pa odreči tudi tedaj, kadar je pripisovati pomanjkanju navadne pazljivosti, ki jo je možno od vsakogar zahtevati, da se ni opazila razlika med zemljiško knjigo in dejanskimi razmerami. Tožnika je pa dolžiti, da ni bil tako pazljiv, kakor je bilo treba, kajti pomanjkanje najnavadnejše pazljivosti je to, če se on, ki glasom pogodbe z dne 30. junija 1903 zemljišča vložna št. 15 k. o. Želeče ni kupil po narisu mape, temveč po meri posesti in užitku prodajalke, ni prepričal, v katerem obsegu je prodajalka posedovala in uživala zemljišče. Izgovor, da ne zna slovenščine, je novota, in če se sklicuje na notornost neznanja jezika, je to tem dvomljivejše, ker je z ozirom na stan in izobraženost tožnika nemožno domnevati, da bi bil on podpisal listino, v nerazumljivem jeziku sestavljeno, ne da bi se mu bila zadostno raztolmačila njena vsebina.

Revizija je torej neutemeljena.

Ž.

d) Pravica do tožbe po §-u 158 o. d. z. je strogo osebna in je ne more izvrševati brez moževega izrecnega privoljenja njegov, zaradi zapravljivosti mu postavljeni skrbnik.

Zakonski mož kočar A je, odšedši leta 1901 v Ameriko, v začetku bil v pismenem stiku z ženo B, ki je bila doma ostala z dvema otrokoma (starima po 6 in 8 let), potem pa ni dal več glasu od sebe in se za rodbino ni več briga. Leta 1907 je podedoval po starših nekaj tisoč kron, in se ga je takrat postavilo pod skrbstvo zaradi zapravljivosti, ker se je bilo vsled dognanih poizvedeb bati, da to dedščino zapravi in rodbino prepusti bedi. Njegovim skrbnikom je bil imenovan dr. J.

Pozneje je kurandova žena porodila otroka, ki se je v krstne knjige zapisal zakonskim.

Skrbnik dr. J. je, poizvedši to dejstvo, vložil tožbo za neznano kje v Ameriki bivajočega oskrbovanca v zmislu §-a 158 o. d. z. in obenem predlagal nadvarstveno dovoljenje za to tožbo.

Pristojno varstveno sodišče je ta predlog zavrnilo.

Razlogi.

Pravica do tožbe po zmislu §-a 158 o. d. z. je tako izključno osebna, da se ne da potom posrednega, zakonitega pooblastila prenesti brez izrecne volje upravičenca samega, in torej posebno ne samo ob domnevi take upravičenčeve volje, kar se ravno v pričujočem slučaju predlaga.

Stvar je ta: ali upravičenec že sedaj ve o rojstvu tega otroka ali ne. Če ve, mora tekom treh mesecev sam uveljavljati s tožbo, za kar je možnost dana tudi iz Amerike; če ne ve nič o rojstvu tega otroka, njegova pravica do tožbe ne more zastarati. Iz sodnih spisov pa izhaja, da je žena B. svojega moža, kuranda A. o rojstvu otroka obvestila sama, torej bi se vložila tožba lahko brez tožbenih predpogojev, ne pravočasno ali brez tožnikove volje, in ni izključeno tudi, da bi se otroka spoznalo sodbenim potom nezakonskim, a pozneje bi upravičenec — tožnik — take tožbe in sodbe sploh ne hotel pripoznati, marveč bi zahteval, da otrok ostane zakonski; prišlo bi se tako z voljo tožbenega upravičenca naravnost v nasprotje.

Tudi z gospodarskega stališča nikakor ne kaže tvegati neprimernih stroškov, ki bi narasli tožniku proti njegovi volji. Nadalje izhaja iz sodnih spisov, da toženec (nezakonski oče) nima nobenega premoženja, in da bi torej tožnik tudi v tem oziru ne mogel doseči nobenega gmotnega uspeha ne za sebe, ne za otroka.

Rekurz skrbnika dra. J., ki je iz določb §-ov 138, 158, 159 o. d. z. izvajal, da pravica k tožbi po §-u 158 o. d. z. ni izključno osebna, ker se dovoljuje v §-u 159 o. d. z. izrecno tudi dedičem in po §-u 138 o. d. z. tudi nezakonskemu otroku samemu, in se pozival na vrhovnosodno razsodbo od 28. avgusta 1890 št. 9994 v zbirki 13.447, — je rekurzno sodišče zavrnilo in potrdilo izpodbijani sklep prvega sodnika iz njega popolnoma

umestnih razlogov, ker je po popolnoma jasnem in izrecnem besedilu §-a 158 o. d. z. pravica tožbe pridržana edinole zakonskemu možu, in to gotovo s posebnim ozirom na važne rodbinske nasledke, ki nastanejo vsled odrekanja zakonskega rojstva tako za otroka, kakor tudi za mater; to izhaja tudi iz določila §-a 159 o. d. z., v katerem je navedena pravica pridržana dedičem le za slučaj, da zakonski mož ni izrecno ali tihoma se odpovedal tej pravici in če bi dediči na svojih pravicah trpeli škodo; oporečna pravica moževa je torej strogo osebna, in se nikakor ne da njegova volja, zakonskemu rojstvu oporekati ali ne, nadomestiti z voljo njegovega skrbnika.

Vrhovno sodišče je v odločbi 3. februarja 1909 R VI. 25/9-1 izreklo:

Revizijskemu rekurzu se ob nedostajanju predpogojev §-a 16 ces. pat. 9. avgusta 1854 št. 208 d. z. ne ugodí, in se le pripomni, da je vsled zapravljivosti pod skrbstvo stavljeni A. še v poznem poletju 1908 glasom pričevanja priče Y iz Amerike poslal denar, dočim ni poverila, da je oskrbovanec odslej povsem neznanega bivališča, — da zaradi zapravljivosti pod skrbstvo stavljeni kurand ni brez osebne sposobnosti, da sam uveljavlja svoje iz §-a 158 o. d. z. pristojee mu rodbinskopravne zahtevke.

Dr. Fr. M.

e) Z dokazi po pričah podprta trditev tožnika v tožbi, da so zarubljeni predmeti njegova lastnina, ni dejanska navedba v zmislu §-a 396 c. pr. r., temveč zgolj pravna trditev in ne opravičuje zamudne sodbe proti tožencu.

Urša S. je vložila proti Antonu Ž. pri okrajnem sodišču v Rudolfovem tožbo v zmislu §-a 37 izvrš. r., trdeča, da so v izvršilni stvari toženca proti Neži S. zarubljeni in v rubežnem zapisniku z dne 23. oktobra 1908 natančnejše popisani predmeti tožničina last, za kar navaja priče Janeza, Antona in Nežo S. K naroku za ustno razpravo je bil toženi sicer redno in pravočasno vabljen, a ni prišel. Vsled tega je predlagala tožnica, sklicujé se na vsebino tožbe, zamudno rabsodbo.

Okr. sodišče je z rabsodbo 28. novembra 1908 opr. št. C 342/8 ugodilo tožbenemu zahtevku, glasečemu se: toženi

Anton S. je dolžan pripoznati, da je izvršba glede stvari, zarubljenih v rubežnem zapisniku z dne 23. oktobra 1908 pod tek. št. 5—10, nedopustna, toženi je dolžan dovoliti, da se izvršba popolnoma ustavi, ker bi se ustavila sicer na podlagi sodbe. Opiralo je rabsodbo na §§-e 396, 442 c. pr. r., ker je bilo dejanske navedbe tožnika glede pravnega spora, ki niso opovržene z danimi dokazi, šteti za resnične in je po dejanskih tožnikovih navedbah tožbeni zahtevek upravičen.

Toženec je izpodbijal to rabsodbo s prizivom radi napačne ocene tožbenih trditev ter dejanskega stanu in radi nepravega tolmačenja zakona in izvajal: tožnica trdi sicer v tožbi in ponuja tudi dokaz po pričah, da so zarubljene reči njena last, ne navaja pa naslova, s katerim si je last pridobila, ali načina, kako je prišla v posest zarubljenih predmetov. Tožnica v tožbi tudi ni trdila, da bi bila tožencu pred tožbo naznanila, da so zarubljeni predmeti njena last in da jih je pridobila na kak zakonit način. Navedla tudi ni nikakega drugega razloga, zakaj naj bi bila izvršba na dotične premičnine nedopustna in zakaj naj bi se razveljavila.

Tožnica je zastopala v svojem priobčilu pravno mnenje, da je njeno trditev, da so zarubljene stvari njena last, smatrati za dokazano, ker je toženec od razprave izostal.

Okrožno sodišče v Rudolfovem je z rabsodbo od 19. decembra 1908 opr. št. B c 148/8 ugodilo prizivu in tožbeni zahtevek zavrnilo iz razlogov:

Tožničina trditev v tožbi, da so zarubljeni predmeti njena last, ni nikaka dejanska navedba, marveč trditev pravnega razmerja med tožnico in dotičnimi predmeti. Ali pa to pravno razmerje v resnici obstoja ali ne, o tem bi imel sklepati sodnik šele na podlagi dejanskih navedeb, zadevajočih pravni naslov in način pridobitve. Takih dejanskih okolnosti pa tožnica sploh ni navedla; toženec tedaj, ker je izostal od naroka, s tem še ni priznal nikakih dejanskih tožri ičinih navedeb in je sodnikov zaključek, da je tožnica res lastnica zarubljenih predmetov, brez podlage.

Vrhovno sodišče je z odločbo dne 4. februarja 1909 št. R v VI 26/9 tožničino, na § 503 c. pr. r. oprto revizijo zavrnilo iz razlogov:

Če tudi ne gre tožbeni zahtevek na priznanje lastninske pravice, marveč le na izločitev baje tožnici lastnih predmetov, tako, da je lastnina predmetov le predpogoj tožbenega zahtevka, vendar to nič ne izpremeni stvari. Ker trdi tožnica, zahtevajoča izločitev zarubljenih predmetov iz izvršbe, da je lastnica predmetov, mora lastninsko pravico dokazati. Navesti mora dejanske okoliščine, iz katerih je moči sklepati na način pridobitve in na naslov lastnine. Trditev, da so zarubljeni predmeti tožničina lastnina, je le trditev pravnega razmerja tožnice k navedenim predmetom, z drugimi besedami, taka trditev ni dejanska navedba, marveč zgolj pravna trditev. Ta pravna trditev sama na sebi brez drugih dejanskih navedb pa ne zadošča, presoditi, koliko je podano pravno razmerje, na katero se naslanja tožba.

K.

f) Gostovanjski honorar, ki ni le del stalnih dohodkov stalno nameščenega uslužbenca, more se zarubiti le, ako je gostovanje končano in je nagrada dospela v plačilo.

C. kr. deželo sodišče v L. je s sklepom od 30. aprila 1909 dovolilo na predlog zahtevajočega upnika izvršbo potom rubeža zavezancu zoper podjetje »B. na D.« pristojne, najdalje dne 1. junija 1909 v plačilo dospelje terjatve na gostovanjskem honorarju v znesku 500 K več ali manj.

C. kr. višje deželno, rekurzno sodišče v G. je na rekurz zavezanca predlog zahtevajočega upnika zavrnilo, in to odločbo je vrhovno sodišče s sklepom od 30. junija 1909 o. št. R VI 184/9-1 potrdilo.

Razlogi.

Izvršilni predlog od 30. aprila 1909 označuje za izvršbeni predmet terjatev na gostovanjskih nagradah, ki gredo zavezancu nasproti podjetju »B. na D.« v znesku 500 K več ali manj, in zapadejo najdalje dne 1. junija v plačilo.

Ker izvršilni predlog niti sam ne trdi, da je zavezanec pri podjetju »B. na D.« stalno nameščen in da je nagrada le del njegovih prejemkov pri tem podjetju, onda izhaja iz tega, kakor že označba gostovanjski honorar kaže, da gre tu za odplačilo

storjenega dela ali opravljene službe, ki ga je presoјati po §-u 3 zakona od 29. aprila 1873 št. 68 dr. zak.; radi tega bi bilo dokazati, da je bilo za časa odločbe izvršilnega sodišča i delo že storjeno, to je gostovanje absolvirano, i odplačilo, to je honorar, že dospelo v plačilo. Niti prve, niti druge okolnosti ni izvršilni predlog navajal, nasprotno, rok dospelosti se je označil s 1. junijem 1909, torej z dnem, ki je izvršilnemu predlogu sledil.

Izpodbijani sklep rekurznega sodišča je torej v zakonu utemeljen, ter ga je bilo potrditi.

Dr. M. D.

Kazensko pravo.

Kdaj je ovaditelj odgovoren za kazensko ovadbo; v čem je malomarnost ovaditelja?

C. kr. najvišje kasacijsko sodišče je z razsodbo z dne 10. avgusta 1909 opr. št. Kr VI 153/9 na ničnostno pritožbo c. kr. generalne prokurature v obrambo zakona razsodilo:

Z razsodbo c. kr. okrajnega sodišča v Marenbergu z dne 14. aprila 1909 opr. šte. U 75,9-5 in razsodbo c. kr. okrožnega vzklicnega sodišča v Mariboru z dne 19. maja 1909 opr. šte. Bl 156/9-3, s katero je bil D. R. zaradi prestopka po §-u 487 k. z. krivim spoznan, kršil se je zakon; obe razsodbi se razveljavita zaradi ničnosti in D. R. se od obtožbe, vložene od zasebne obtožiteljice A. K., v zmislu §-a 259 št. 3 in 447 k. pr. r. oprosti in odveže od povrnitve pravnih stroškov v zmislu §-a 390 in 447 k. pr. r.

Razlogi.

A. G., posestnica v Janževem vrhu, je vložila zoper A. K., učiteljico v L., ovadbo zaradi grdega ravnanja z otroci (§ 420 k. z.). Pokazalo se je, da je ovadba neutemeljena. A. K. je bila od okrajnega sodišča v M. oproščena.

Tekom kazenskega postopanja zoper A. K. pride 6. marca 1909 povodom poizvedovanja žandarmski stražmojster Janez P. tudi v hišo imenovane gospe A. G. Tu naleti na D. R., soproga G.-ove pastorka.

D. R. vpraša Janeza P., če je res, da se vrše proti gdč. A. K. poizvedovanja radi pretepavanja otrok. Ko se mu to potrdi, reče

R., da on še nekaj ve o A. K. in da smatra za svojo dolžnost kakor član krajnega šolskega sveta to naznaniti. Na to pove D. R., da je od 14letnega šolarja Janeza G., sina gospe Antonije G., izvedel, da je šolar Ignac G. dobil od gdč. A. K. gulaš plačan, zato, da bi pri sodišču zanjo ugodno izpovedal. Pristavil pa je sam od sebe, da je Ignac G. lažnjiv in nezanesljiv dečko.

Žandarmski stražmojster je potrdil, da se je v okolici govorilo mnogo o tisti gulaševi zadevi in da so otroci to govorico raznesli. Žandarmski stražmojster popraša takoj Janeza G. in ta potrdi, da je resnično, kar je govoril D. R., — Ignac G. da mu je sam ta dogodek v naznanjenem zmislu pripovedoval. Ta pa je sedaj pripovedovanje Janezu G. tajil in povedal, da je on enkrat od Ane K. sicer gulaš dobil, ampak le zato, ker ji je drva nosil. Nikdar pa da ni Janezu G. pravil, da bi gulaš zato prejel, da bi za gdč. A. K. pri sodišču ugodno izpovedal.

Ko je bil potem Ignac G. v kazenskem postopanju zoper A. K. za pričo zaslišan, ni vedel nič zanjo obremenilnega povedati. Med tem pa je tudi delavcu Gregorju K. pravil, da mu je A. K. plačala gulaš za ugodno pričevanje; za to, da je drva vozil, pa mu je obljubila 1 K, a je ni plačala.

Na podlagi tega je vložila A. K. kakor zasebna obtožiteljica proti D. R. ovadbo zaradi žaljenja časti.

Okrajno sodišče v Marenbergu ga je spoznalo krivim prestopka po § 487 k. z. storjenega s tem, da je A. K. z zgoraj navedeno izjavo po krivem obdolžil hudodelstva zapeljevanja h krivemu pričevanju, ne da bi obdolžitev segala tako daleč, da bi dosegla znake hudodelstva obrekovanja po §-u 209 k. z. D. R. je bil obsojen v 14dnevni zapor in povrnitev stroškov.

Okrajno sodišče ni pripisovalo nobenega pomena zagovoru toženčevemu, da je stražmojstru tisto govorico le s tem namenom naznanil, da bi se stvar pojasnila in da bi stražmojster tudi o tem poizvedoval. Odločilno je bilo sodišču to, da se D. R. ni prepričal o istinitosti tistega naznanila in da tudi ni bil v stanu dognati resnice tiste obdolžitve. Okrajno sodišče je menilo, da si je moral D. R., če je le nekoliko pazil, biti svest, da je njegovo postopanje moglo zasebno obtožiteljico zaplesti v kazensko preiskavo in občutno žaliti njeno čast. D. R. je torej, če ne

namenoma, pa vendar lahkomišljeno ravnal in je torej podan subjektivni in objektivni dejanski stan po §-u 487 k. z.

Okrožno vzklicno sodišče v Mariboru je potrdilo obsodbo glede krivde, kazen pa izpremenilo v globo 30 K. Pritrdilo je popolnoma pravnemu stališču okrajnega sodišča in izreklo pravilno mnenje, da je tist, ki napravi ovadbo v zmislu §-a 36 k. pr. r. pred kazenskim zakonom le toliko odgovoren, kolikor se sum, ki ga izvaja iz okolnosti, izkaže zlobnim ali pa lahkomišelnim, — pri tem pa je to zakonu popolnoma odgovarjajoče načelo uporabilo tako, da je obtoženec meje dopustnosti prekoračil, češ, da bi moral svojo ovadbo previdneje izraziti. Baš opomba, da je Ignac G. lažnjiv in neverjeten dečko, sili k sklepanju, da obtoženec ni v dobri veri napravil ovadbe, ampak da samo iz malomarnosti ni spoznal njene neutemeljenosti.

Toda obe spodnji sodišči omejujeta obseg zakonito dovoljene pravice do ovadbe tako zelo, da bi se v takih mejah izvrševanje te pravice onemogočilo in bi se uničili najvažnejši pogoji uspešnega izvrševanja kazenskega prava. Kazenska odgovornost ne nastopi za poročila o osebnih opazovanjih, če ovaditelj ni imel subjektivnih pomislekov glede resničnosti podatkov, kakor je to izrekel kasacijski dvor v določbah zb. št. 640, 1828, 1991, 3094 in sicer tudi takrat ne, kadar se je na podlagi oblastvenih poizvedeb izkazalo, da ni kaznivega dejanskega stanu. Istinita poročila o tem, kar je kdo slišal ali videl, ne morejo veljati za obdolžitve.

Le samovoljni pristavki in prenaledbe so lažnjive obdolžitve. Da je Ignac G. povedal, da mu je Ana K. plačala gulaš, so sodišča smatrala za dokazano. To in nič drugega pa ni obtoženec povedal stražmojstru. Ne le, da obtoženec ni bil prepričan, da bi to pripovedovanje G.-ovo bilo neresnično, je marveč bil potrjen v svoji veri, da je to resnično še s tem, da se je to sploh govorilo. Da pa se morajo G.-ove navedbe le s previdnostjo uvaževati, je uvidel stražmojster iz tega, ker mu je obtoženec sam dečka G. opisal za lažnjivega in nezanesljivega. Obtoženec ni bil dolžan še dalje preiskavati, če se je gulaš res plačal v tem namenu, kakor ga je omenil G.

Za pravno presojo tega poročila merodajno je le to, če je G. dotično izjavo izrekel ali ne. Poizvedba o resničnosti je oblast-

vena zadeva in za resnico te povedbe je G. sam odgovoren; kajti o njem, provzročitelju izjave, je moči po pameti trditi, da si je nekaj, kar se v resnici ni zgodilo, izmislil in gdč. A. K. zaradi izmišljenega hudodelstva po krivem obdolžil. O tem, da bi bil obtoženec v smislu II. odst. §-a 493 k. z. razširjal razžaljenje, katero je storil G., se v smislu uvaževanja v odločbah kasacijskega dvora št. 2325 in 2979 ne more govoriti.

To naj zadostuje v dokaz, da sta spodnji sodišči od obtoženca terjali predaleč segajoče in intencijam zakona nasprotujoče zahteve, ko sta mu v krivdo šteli, da si ni poprej preskrbel popolne sigurnosti, če je Ignac G. govoril resnico, in mu nalogali izvršiti poizvedovanja, za katera ni bil niti zmožen, niti upravičen in katera je bilo baš vsled njegove ovadbe vršiti v to poklicanemu oblastvu. Obtožencu torej, oziraje se na ta stvarni položaj, ni moči očitati kaznive malomarnosti.

Bilo je torej po §§-ih 33, 292, 479 k. pr. r. kakor zgoraj razsoditi.

Dr. Franjo Rosina.

Izpred državnega sodišča.

V vojvodini kranjski so pri deželnozborskih volitvah v volilnih okrajih mestne skupine upravičena k volitvi samo v te okraje uvrščena mesta in trgi, ne pa tudi vasi, katere so s temi mesti in trgi združene v eno krajevno (selsko) občino.

C. kr. državno sodišče je s svojo razsodbo z dne 22. oktobra 1908 št. 420 vsled pritožbe kamniške mestne občine in drugov razsodilo:

Z odločbo c. kr. deželne vlade za vojvodino Kranjsko z dne 18. februarja 1908 št. 3488 se je kršila Blažu L. v mestnem deželnozborskem volilnem okraju Tržič-Radovljica in Kamnik priстоječa volilna pravica.

Dejanski stan.

Pritožba navaja:

Z razglasom z dne 31. decembra 1907 št. 6887-1907/pr. je c. kr. deželni predsednik v vojvodini Kranjski razpisal v zmislu